

Esteettömyys lähimatkailussa ja - retkeilyssä

28.1.2020

Laura Lehtonen

METSÄHALLITUS

Esteettömyys on yhdenvertaisuuskysymys

- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 27/2016
 - Sopimuksen artikla 9, Esteettömyys ja saavutettavuus, määrittelee esteettömyyden edellytyksenä vammaisen henkilön itsenäiseen elämään ja osallisuuteen sekä edellyttää yhdenvertaista pääsyä fyysiseen ympäristöön, kuten rakennuksiin ja ulkoalueisiin.
 - YK:n vammaissopimuksen mukaan esteetön ympäristö on ihmisoikeus.
- Suomen perustuslaki 6 § , 731/1999
 - Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvä syyn perusteella
- Yhdenvertaisuuslaki, 2015
 - Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän. **Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi syrjintää on muun muassa kohtuullisten mukautusten epääminen.**
- EU:n saatavuusdirektiivi 2016 → Suomessa saavutettavuusasetus 2018: asteittain Suomessa, alkaen 23.9.2019
 - Julkisten toimijoiden digitaalinen aineisto: verkkosivustot, mobiilisovellukset ja verkkodokumentit

Kehitysvamma (40 000)
Aivovamma (100 000)
Selkäydinvamma (3 000)
eriasteiset kuulovammat (867 000)
eriasteiset näkövammat (140 000)
cp-vamma (10 00)
keskushermostosairaudet (16 000)
ms-tauti (7 000)
1 183 000
(Kuntaliitto 2018)
astma
erilaiset fobiat
luuston kulumat
jne.

Kohderyhmä määrältään suuri, mutta moninainen

- Yksi merkittävimmistä vähemmistöistämme vammaisuuden kriteereistä tai laskentavoista riippumatta.
- Toiminnallinen tai liikunnallinen rajoite voi olla fyysistä, kognitiivista tai psyykkistä
- Rajoite voi olla pysyvää tai hetkellistä: loppuiän raskaus, vauvat, vanhuuden krempat jne.
- Kukaan ei pysty sanomaan tarkkaa määrää
 - Yli miljoona (Kuntaliitto 2018)
 - Useimmat tilastot perustuvat omaan kokemukseen
- Soveltava Liikunta eli SoveLi tekee vaikuttamis- ja kehittämistyötä
 - Visio 2019-2022: Jokaisella on oikeus liikkua
 - <https://www.soveli.fi/>

Esteettömyyden huomioiminen Metsähallituksessa

- Herätty viime vuosina, samaa ilmiötä myös muualla
 - 1450 reittikilometristä noin 19 km esteetöntä
 - Rannikon luontopalvelualueella esteettömiä reittejä vain 6,3 km - miksi?
 - Reittien keskimääräinen pituus vain 800 m - miksi?
 - Kysely 2019: 80 % kenttähenkilöstöstä koki tietämättömyyttä esteettömyysasioista → Invalidiliiton koulutusta huhtikuussa 2020
- Mukana SoveLi:n toiminnassa, Luka-hankkeessa, Esteetön Eräpolku -hankkeessa, Natac -hankkeessa jne.
- Metsähallituksen vastuullisuusohjelma (kevät 2019)
 - eräs tavoite: Esteettömyys mahdollistaa sekä sujuvan työskentelyn että harrastamisen.
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusohjelma (syksy 2019), eräs keskeinen toimenpide:
 - Määritetään esteettömyyden periaatteet Metsähallituksen toiminnassa ja kohteissa. → tukee lähiretkeilyä!

ESKEH-kartoitus *rakennetussa ympäristössä*

- Invalidiliitto 2007-2009, päivitys 2018: ESKEH-kartoitusmenetelmä
 - Perustuu esteettömyysmääräyksiin, -ohjeisiin ja -suosituksiin
 - Apuna kartoituslomakkeet
 - Kartoittajakoulutus → kartoittajarekisteri
 - www.invalidiliitto.fi

Porrasaskelman nousu (korkeus)?

Porrasaskelman etenemä (syvyys)?

Porrasaskelmien (nousujen) lukumäärä?

Onko portaissa käsijohteita?

Onko portaissa välitasanne (10-15 nousun jälkeen)?

- välitasanteen pituus?
- jatkuuko käsijohde yhtenäisenä välitasanteella?

Avoaskelmien välistä mahtuu korkeintaan 10 cm x 10 cm kuutio?

Onko porrasaskelmien etureuna suora?

Pysyykö portaiden askelrytmi samana?

Onko portaiden alle joutuminen estetty (törmäysvaara)?

Erottuuko portaiden alkamis- ja päättymiskohta selvästi kulkuväylästä?

Onko portaiden välittömässä yhteydessä $\geq 0,5$ m putoamisvaaraa rajattu kaitein?

- suojakaiteen korkeus, jos putoamiskorkeus ≤ 6 m?
- suojakaiteen korkeus, jos putoamiskorkeus yli 6 m?
- onko kaiteen alaosassa suojaava osa?
- suojakaide on vapaa kiipeilyn mahdollistavista rakenteista?

Portaiden pinnat

Portaiden pintamateriaali?

Onko alimman ja ylimmän askelman reunassa kontrastiraita?

Onko jokaisen askelman reunassa kontrastiraita?

Onko askelmien pinta kova ja tasainen?

12-13 cm

40-44 cm

cm

cm

kpl

$\geq 1,2$ m

m

≥ 1 m

$\geq 1,2$ m

$\geq 0,7$ m

m

m

m

Luonto-ESKEH

- Kaava-alueen ulkopuolella ei ole mitään määräyksiä
- Invalidiliitto ja Helsingin kaupunki 2014: Luonto-ESKEH -lomakkeet
- Kriteerit tiukat → kalliit → esteettömien reitit jääneet lyhyiksi ja niitä on vähän
- 2018-2019 Esteetön eräpolku-hanke
 - VAU nyk. Paraolympia, Invalidiliitto ja Metsähallitus
 - Tavoitteena mahdollistaa pidempien reittien saatavuus, mikä johti tarpeeseen loiventaa kriteereitä
 - Tavoitteena ohjeistaa reitin dokumentointi ja tiedotus
 - Maastoreittien luokitus ehkä muuttuu: esteetön reitti ja vaativa esteetön reitti → esteetön reitti ja esteetön eräpolku
- Esteetön eräpolku
 - Paino reitin kuvauksessa:
 - missä jyrkin kohta, kuinka pitkä nousu/lasku, kaltevat paikat, kapeat paikat, juurakkoiset paikat, taukopaikat jne.
 - kirjava käyttäjäryhmä → jokainen tekee päätöksensä oman harkinnan mukaan, saamansa tiedon pohjalta
 - Kuva-aineisto!

Lähiretkeily, matkailuyritykset ja esteettömyys

- Maksavia asiakkaita; ulkoilu, majoitus, ruokailu ym.
- Pyörätuolilla liikkujat eivät ole ainoita esteettömiä. Kirjo on valtava ja käyttäjien luokittelu on mahdotonta → viestinnässä pitäisi keskittyä kohteiden kuvauksiin käyttäjien luokittelun sijasta. Kuvat ovat tärkeitä!
- Saavutettavuusasioissa kannattaa tehdä yhteistyötä ulkopuolisten tahojen kanssa, esimerkiksi käyttäjäkokemukset ovat ensiarvoisen tärkeitä.
- Esteetön rakentaminen ei välttämättä tule kalliimmaksi, mikäli asia on ajoissa huomioitu suunnittelussa.
- Suomessa ei ole virallista tahoa, joka määrittäisi/auktorisoisi kohteen esteettömäksi. Kohteen suunnittelijalla on suuri vastuu.
- Tanskassa on vapaaehtoisuuteen perustuva ja maksullinen esteettömän kohteen sertifikaatti.

<http://www.godadgang.dk/gb/main.asp>

www.metsa.fi #160kestäväätekoa

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus